

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ

BERGEN BELSEN

BUCHENWALD

DACHAU

HUSUM

NEUENGAMME

PORTA

RAVENSBRÜCK

SACHSENHAUSEN
(ORANIENBORG)

STUTTHOF

FRØSLEV

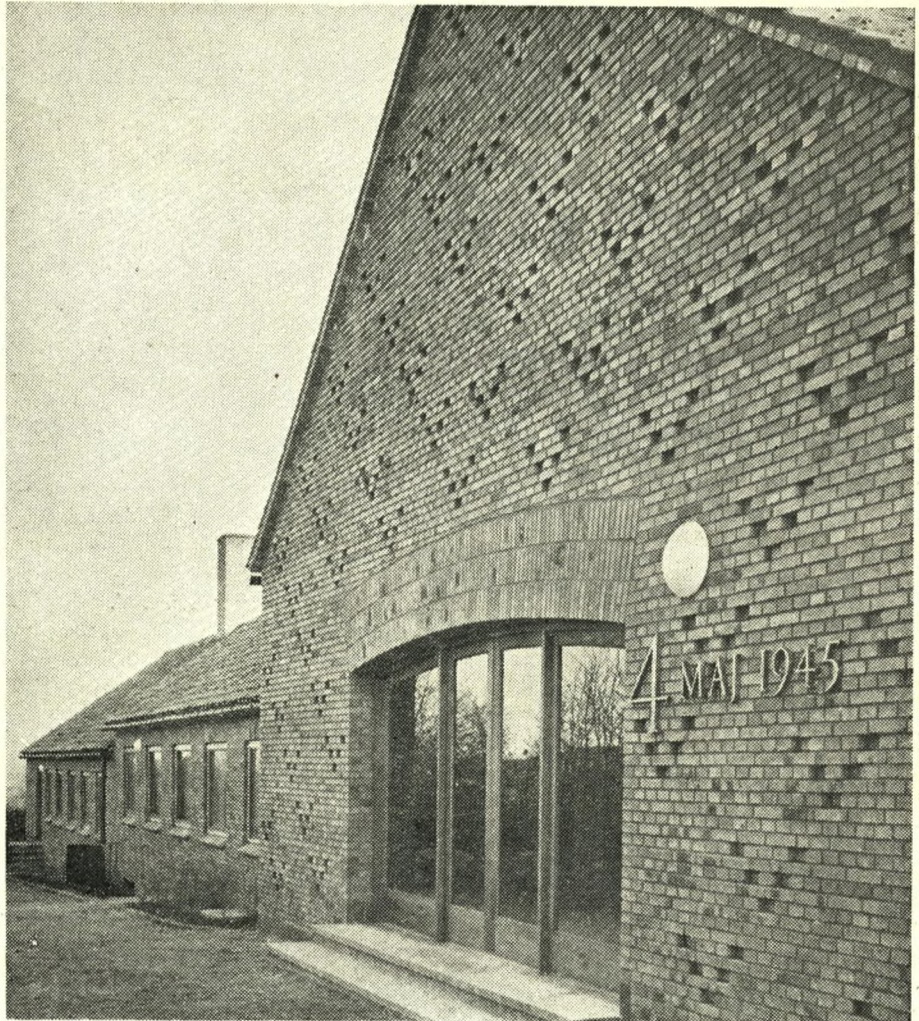
HORSERØD

SHELLHUSET

VESTRE FÆNGSEL

Forsiden:

*Indgangen til
Frihedskollegiet i Aarhus*

Inde i bladet: Aarhus vil gøre noget virkeligt for de efterladte fra besættelsestiden ★ Den nye efor glæder sig til sit arbejde ★ Den storstilede Byfest ★ Kammeraternes Hjælpefond vil skænke et Bernadotte-værelse til Aarhus ★ Debat om »Muselmanden« ★ Vagtværnet hjalp modstandsbevægelsen ★ Kirkens festdag - folkets sørgedag ★ Foreningsmeddelelser ★ Da Bernadotte var på besøg i barakkerne.

Vi har ønsket at gøre noget virkeligt for de efterladte fra besættelsestiden

Af formanden for kollegiebestyrelsen for Frihedskollegiet i Aarhus
BANKDIREKTØR NIELS JENSEN

Boligproblemet er et af ungdommens store problemer, og det at fremskaffe gode værelser i sunde omgivelser er et spørgsmål af vital betydning for samfundet.

I ungdomsårene skabes de kommende medarbejdere i samfundslivet, og det er ikke ligegyldigt, hvorledes de unge bor og lever i deres uddannelsestid, tværtimod. Specielt for dem, som af en eller anden grund er tvunget til i denne periode at leve borte fra hjemmet, er problemet af vidtrækkende betydning. Vi kender alle de små, triste, i adskillige tilfælde uopvarmelige værelser, der for en tid skal gøre det ud for et hjem. Sådanne værelser bliver kun natteherberg, og i frtiden tvinges de unge ud på gaderne, og kun for et mindretals vedkommende lykkes det at finde passende opholdssted i fritiden.

Der er ikke mange muligheder for at gribe ind i denne udvikling, men den mest nærliggende og den mest effektive er at opføre kollegier med gode værelser og fælleslokaler, hvor der kan gives mulighed for at tilbringe en stor del af fritiden sammen med jævnaldrende kammerater. Sådanne kollegier findes allerede tilknyttet de højere læreanstalter i København samt Aarhus Universitetet, men det er ikke nok. Også andre unge, der søger en uddannelse, trænger til gode forhold, og kollegier bør rejses overalt i Danmark, hvor ungdom søger videregående uddannelse.

De kender alle Frihedsfondens formål og ved, at der indenfor de kredse, hvis tarv fonden skal varetage, findes ungdom, der i særlig høj grad bør hjælpes på denne måde. Det er derfor naturligt, at Frihedsfonden har skabt en kollegiefond, af hvis midler man har bevilget de til opførelsen af 4. maj kollegiet i Aarhus nødvendige midler. Aarhus bys borgere må være fonden taknemlig, fordi man her rejser det første egentlige 4. maj kollegium i Danmark. Vi ved, at der herved er skabt noget af værdi. Her vil man gennem årene være med til at danne ungdommen i den ånd, i hvilken fondens midler gennem de sidste fem år er skænket i større og mindre bidrag. Det kollegieliv, der vil udfolde sig på kollegiet ved Fuglesangsallé vil blive af uvurderlig

betydning for alle, der får den lykke at opleve det. Det vil blive udviklende år, som den enkelte senere hen med glæde vil se tilbage på.

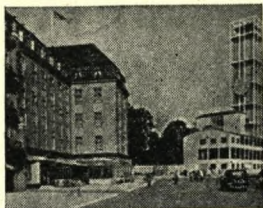
Det bør ved indvielsen af dette kollegium nævnes, at *det bliver et kollegium for alle unge, der søger videregående uddannelse i Aarhus, og ikke blot for studerende ved Universitetet.* Aarhus kommune tilbød i sin tid byggeudvalget to grunde, som begge var til salg, og som man kunne købe til dette formål. Den ene grund var beliggende ved Langelandsgade umiddelbart over for Studenterkollegierne ved Aarhus Universitet, og den anden var den grund, hvorpå kollegiet nu er opført. Jeg synes, at det var lykkeligt, at man valgte denne beliggenhed lige langt fra byens undervisningsanstalter. Dette kollegium er ikke beregnet for nogen bestemt kategori unge, men skal være bolig for repræsentanter for alle fag, hvori der gives videregående uddannelse i byen. Den opdragende virkning, der herved opnåes, er netop nævnt i fun-

Bankdirektør Niels Jensen
Kollegiebestyrelsens formand

Borgmester Unmack Larsen
Byggeudvalgets formand

MISSIONSHOTELLET „ANSGAR“
AARHUS
Byens nyeste Hotel
Parkering og Garager ved Hotellet
Telefon 4119

LYS
&
KRAFT
A/s Eifa
Telefon 6767
AARHUS

Bandagist og kirurgisk Instrumentmager

W. KAISER A/s

»Bandagekaiser«

Vestergade 5 - Aarhus - Telef. 577

Chr. M. Andersen

1. Kl. Møbelpolstring

Rosengade 34 - AARHUS

Telefon 10 287

MALERMESTER **JOHS.**
JEREMIASSEN
TELEFON 3558 . AARHUS

datsen som værende af største betydning.

Det er med taknemlighed over for Frihedsfonden, at byggeudvalget går til indvielsen af denne bygning. Det beløb, som fonden stillede til rådighed for opførelsen og udstyrelsen, har været tilstrækkelig til at danne den ideelle ramme om det liv, der skal leves her. Det har været muligt i højere grad end ved opførelsen af landets øvrige kollegier at skabe den hjemlige hygge, som netop dem, Frihedsfonden særlig tænker på, har krav på, og det har endvidere været muligt i selve kollegiet at lade indgå en festsal og an-

dre fælleslokaler for det arbejde, som er Frihedsfondens vigtigste, nemlig at gøre noget virkelig for de efterladte fra besættelsestiden.

Vi synes, at arkitekt, ingeniør, håndværksmestre og arbejdere ved et forbilledligt samarbejde har givet os den bygning, som vi netop forestillede os ved forelæggelsen af de første skitser, og vi har kun tilbage at udtrykke et varmt ønske om, at det arbejde, der nu skal gøres i og ud fra denne bygning må øves i den rette ånd, og at kollegiet til sene tider må stå som et værdigt minde om den 4. maj 1945. —

Den nye Aarhus-efor glæder sig til sit arbejde

Vil skabe et kammeratskab i pagt med frihedskampen

— Hvilke følelser og tanker har du ved din tiltrædelse af stillingen som kollegieforstander for 4. maj-kollegiet i Århus? spørger vi den nye efor, overlærer P. Schulz.

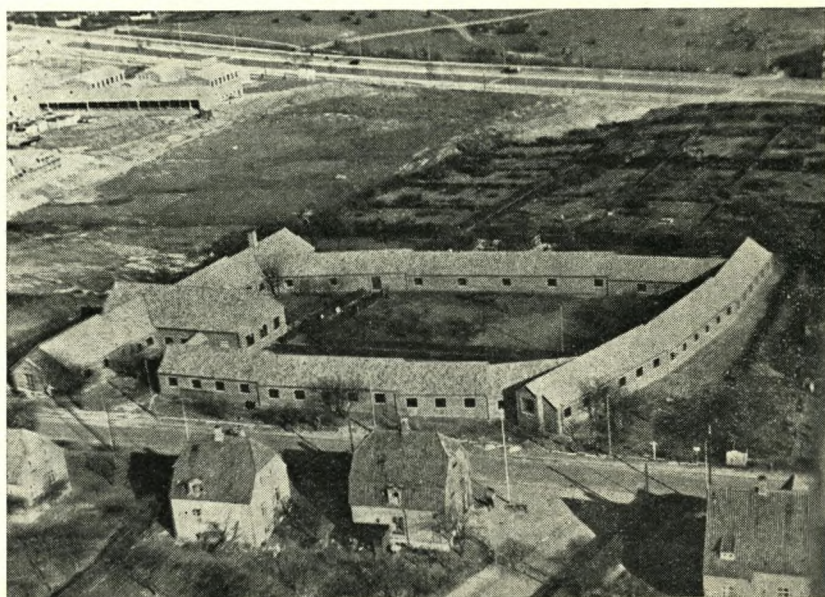
— Mine følelser og tanker er mangeartede, lyder svaret. Jeg er først inderlig taknemmelig for, at valget faldt på mig. Jeg synes aldrig, der er vist mig så stor tillid, som den, kollegiebestyrel-

sen viste mig ved at betro mig denne stilling.

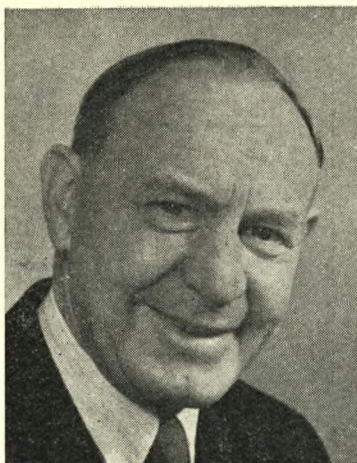
Jeg er dernæst fyldt med glad forventning til det arbejde mellem frihedskampens ungdom, som jeg nu går ind til.

Ja, og så nogen ængstelse for, at det skal vise sig, at jeg ikke er opgaverne fuldt voksen og værdig.

— Hvilke håb og forventninger nærer du iøvrigt?

4-maj kollegiet set fra fly

P. SCHULZ

— Jeg håber og venter, at det må lykkes mig sammen med de unge at skabe et hjem — og et samliv, der harmonerer med den smukke kollegiebygning, der bliver rammen om det og bliver de unges hjem i deres bedste ungdomsår.

Desuden håber og venter jeg, at der uanset forskelligheden i milieu, uddannelsesmål m. m. mellem de unge må opstå et virkeligt kammeratskab, et værdigt sidestykke til det, vi oplevede under frihedskampen, et kammeratskab, der virker etisk opdragende på hver enkelt, og hvori alle føler ansvar og bærer omsorg for alle. Jeg synes, det må kunne opnås, både fordi frihedskampen og dens oplevelser er så nær, at den endnu binder os sammen i et fællesskab, fordi antallet af kollegionere, 54, ikke er større, end at alle kan få indgående kendskab til hverandre, og fordi kollegiets indretning med samlingsal, scene m. m. giver særlige muligheder derfor.

Ja, og så har du jo selv engang spøgende vist den patriarkalske side i min natur frem. Jeg håber inderligt at få velsignelse til at opnå de unges tillid og fortrolighed, så de vil søge til mig med deres større og mindre problemer, og at det må forundes mig at kunne yde dem nogen hjælp. *Servus.*

Brødr. Vorbeck A/S

Guldsmedgade 30 - Tlf. 9001 (2 lin.) - Postk. 15.750

AARHUS

TOLDSTRUP

Ansvarsforsikring

i

Forsikrings Compagniet
Selandia

BREDGADE 58 - KØBENHAVN K
CENTRAL 11579 & 12537 - POSTKONTO 4375

... giver økonomisk tryghed

Zone-Redningskorpset

Platanvej 19, København V. C. * 9430

AKTIESELSKABET

ESBJERG JERN- & STAALFORRETNING

ØSTERGADE 4 - TLF. 2600 (4 Lin.)

ESBJERG

Marie Christensen

Bispøtorvet - Telef. 1939-3222

Aarhus

KONDITIONERI

&

HJEMMEBAGERI

Aarhus Vand

Danmarks fornemste

★

Sct. Nicolauskilde Brøndanstalt
Aarhus

JOHS. LOFT

BLIKKENSLAGER
AUT. GAS- OG VANDMESTER
TLF. 2723 - AARHUS
DE MEZASVEJ 18

Kiks
Biscuit
Vafler
Marcipan

AKTIESELSKABET

JUL A. JØRGENSEN

AARHUS

Den storstilede byfest i Aarhus markerer 5-års dagen for befrielsen.

5-års dagen for Danmarks befrielse fejres i Aarhus ved en stor byfest med følgende program:

Torsdag d. 4. maj:

Kransenedlægning.

Kl. 8: Orkestre i gaderne, salg af 4. maj-sløjen og et hefte om kollegiet og med fotografier (til afrivning) fra kollegiet. Dette hefte sælges med copy-right på Frihedskollegiet, ikke blot de to åbningsdage, da der bliver adgang for alle interesserede (efter den officielle åbning), men fremover: Den, der besøger kollegiet, bør tage heftet med hjem som erindring. Hele overskudet tilfalder kollegiet.

Kl. 9: Åbning af tombola — med varer, der ikke ellers fås.

Kl. 14: Indvielse af kollegiet — i nærværelse af en repræsentant for Frihedsfondens hovedbestyrelse og „hele byen“.

Kl. 20,30: Aften-folkfest i botanisk haves friluftsauditorium (kollegiets nabo) med velkomsttale af borgmester *Unmack Larsen*, festtale af kaptajn *Knut Haukelid*, Oslo, lederen af aktionen: „Kampen om det tunge vand“, der bliver komiteens gæst i festdagens. Videre musik, fakkeltog og vandring hjem gennem den gamle by, der belyses af vældige projektører, mens et kæmpemæssigt V-tegn rejser sig over hele festpladsen.

Kl. 23: Opførelse af „Kampen om det tunge vand“ i Regina-teatret, velkomsttale af *Knut Haukelid*.

Fredag d. 5. maj:

Kl. 15: *Sylvest-Jensens luftcirkus*.

Kl. 20: Engelsk-dansk music-hall i Aarhus-hallen under medvirken af bl. a. *The Royal Scots*, *Johs. G. Sørensen* og engelske kabaretkunstnere, bl. a. *George Formby*.

Kl. 23: Midnats-forestilling på Aarhus teater: Ovennævnte program suppleret med andre internationale og danske solistnumre.

Vi går ind for det gode sammenhold

Skal vi strejke 4.—5. maj, spørges der. Ville vi opnå noget derved, som var til nogen gavn eller glæde for modstandsbevægelsen?

Jeg mener et absolut nej.

Da vi i 1943 arrangerede strejker landet over, var det mod en uønsket besættelsesmagt. Strejkerne var dengang båret af en spontan stemning, som greb det danske folk, og viste de mange tvivlende, at det kunne nytte at kæmpe mod tyskerne. Derfor var strejkerne dengang af det gode.

Best — og værnemagerdommene er vel desværre en for os danske naturlig udvikling, fordi modstandsbevægelsen ikke i 1945—46 gjorde sig klart, at der skulle arbejdes hårdt på at få gjort op med de store, men lod sig nøje med, at der blev dømt nogle usle små tyskerhjælpere, som aldrig har haft nogen større betydning. De virkelige bagmænd blev gemt til sidst og glemte.

Hvordan skulle det nu 5 år efter kunne lykkes gennem en strejke at få en folkestemning frem, der kunne og ville forlange de alt for milde domme skærpet? Ville vi ikke drive endnu flere over i modbevægelsen, fordi man — mon ikke med rette — kunne mene om os, at vi gik deres ærinde, som ikke længere ønsker at kalde Danmark deres fædreland, men vil kæmpe for et fremmed land.

Ryvungen må og kan ikke overlades til modbevægelsen, ej heller for en dag. Så fuldstændigt har vi ikke opgivet det, vore kammerater døde for.

Vi må gøre, hvad der står i vor magt, for at det danske folk finder tilbage til det gode sammenhold fra besættelsens sidste år i kampen for et *altid frit Danmark*.

Johs. Loft.

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, H. C. Ørstedesvej 34, København V. (kontortid 9—12,30). Telefon: C. 10.085.

Annoncer, der ønskes indrykket i bladet, må være kontoret i hænde senest den 20. i foregående måned.

REDAKTION

Ansvarshav. redaktør: Kommune lærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17—18).

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i foregående måned.

Redaktionsudvalg: Seminarieforsøger Paul Holt. Kontorchef i Krigsministeriet, kaptajn Fl. B. Larsen. Pastor Poul Riis.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak. Jørgensens Bogtrykkeri, Sturlasgade 14, København S. Telefon: Sundby 1871.

Klicheer: Persson's Cliché-Anstalt, København. Papir: A/S V. Crone & Møller, København.

Vi vil skænke Frihedskollegiet i Aarhus et Bernadotte-værelse

I fem-året for Bernadottes aktion opfordrer vi kammeraterne til at vise deres taknemmelighed mod hans minde ved at yde et bidrag — stort eller lille — til et Bernadotte-værelse på Frihedskollegiet i Aarhus. Beløbet, der skal skaffes, er 10.000 kr. Kammeraternes Hjælpefond har skænket et sådant værelse til frihedskollegierne i Horsens og i Esbjerg, men tør ikke i øjeblikket af hensyn til vort hjælpearbejde afse det nødvendige beløb til et Aarhus-værelse, hvorfor vi beder kammeraterne hjælpe os og sende deres bidrag til Kammeraternes Hjælpefonds kontor, H. C. Ørstedesvej 34, Kbh. V.

Det er tanken, at den designerede efor, vor gamle kammerat fra de tyske kz-lejre, overlærer Schulz skulle have indstillingsret til dette værelse.

Bestyrelsen for

Kammeraternes Hjælpefond.

Næste nummer vil i særlig grad være helliget det nye frihedskollegium i Aalborg.

Debat om ordet „Muselmand“

Hans eksistens er allerede glemt af „manden på gaden“

Kirkeministeriet har nu givet sin tilladelse til, at mindestenen over den ukendte koncentrationslejr fange må rejses på pladsen foran kirken med digteren *Halvdan Rasmussens* inskription, der begynder således:

*Muselmand, ukendte Hjob
aske i en askeheob . . .*

Menighedsrådet, der hidtil har stillet sig afvisende, idet det mente, at ordet „muselmand“ kun kunne opfattes som *muhammedaner*, og at udtrykket derfor ikke hørte hjemme på en gravsten på en kristen kirkegård, har nemlig besluttet at lade kirkeministeriet træffe afgørelsen, og kirkeminister *Frede Nielsen* har straks givet sin tilladelse, så at monumentet kan rejses den 5. maj.

Nationaltidende har haft følgende samtale med Helligaandskirkens sognepræst, Halvdan Helweg.

— Kendte menighedsrådet virkelig ikke ordet „muselmand“ i betydningen: udsultet koncentrationslejr fange?

— Nej, flertallet indenfor menighedsrådet kendte ikke ordet i denne betydning. Allerede i 1946 sagde menighedsrådet nej til inskriptionen, men ud fra forskellige motiver.

Jeg for mit vedkommende syntes, at hele inskriptionen var dårlig, søgt og kunstlet, uforståelig for menigmand. Og hvad angår udtrykket „muselmand“, finder man det næppe mange steder i litteraturen. I forgårs spurgte jeg i en forsamling, der talte 30 mennesker, både unge og ældre, akademikere og ikke-akademikere, om de kendte ordet muselmand i koncentra-

tionslejr betydningen — men ikke en eneste kendte det i den betydning. Jeg kendte nok selv betydningen, men oprigtigt talt tror jeg ikke, at mange om 50 år forstår ordet „muselmand“ på anden måde end som ensbetydende med muhammedaner, og monumentet skulle jo gerne stå i mange år.

Aftenbladet har ud for Helligaandskirken standset nogle forbipasserende og talt med 12 mennesker, hvoraf kun een vidste, at ordet muselmand i denne forbindelse betegner en udhungret kz-fange.

Bladet slutter med at spørge: Hvad så om 50 år?

Meningen med dette spørgsmål er naturligvis at antyde, at påskriften er forkert. Dårlig forfattet og dårlig valgt.

I en række komitémøder blandt tidl. fanger har inskriptionens ordlyd været til debat, og her var det ret betegnede ikke ordet muselmand, men ordet Hjob, der vakte anstød, idet man ikke følte sig forvisset om, at de forbipasserende ville tænke på den bibelske Hjob.

For de fleste kz-fanger føles Halvdan Rasmussens korte dogt som et mesterværk.

Og selv om — tilsyneladende mange — ikke rigtig fatter dets mening, vil dets anbringelse være rigtig på dette sted og give os en særlig anledning til at gøre tiden og de kommende tider opmærksom på denne umenneskelige forekomst, som ordet muselmand under den sidste verdenskrig giver udtryk for.

Meddelelse fra

Hjælpefondens sekretariat.

For at spare de store udgifter til porto, papir m. v., der er forbundet ved tilsendelse af kvittering for giroindbetaling af kontingent, abonnement og køb af mærkater, bedes indsenderne venligst fremtidig nøjes med postkvitteringen.

LYS i alle vinduer

paa 4. MAJ-DAGEN

Kammeraternes Hjælpfond.

ADMINISTRATIONSREGNSKAB FOR PERIODEN

1. JAN.—31. DECBR. 1949

UDGIFTER

Kontor- og administrationsudgifter

Kontorartikler m. v.	86,15	
Tryksager, duplikering, avisudklip	226,90	
Gager	1.625,00	
Husleje	389,00	
Rejseudgifter	231,00	
Rengøring	104,00	
Telefon, telegrammer	324,12	
Porto	515,95	
Diverse	48,00	3.550,12
Understøttelser, hjælp og legater til kammerater		31.118,56
Julehjælp 1949		2.056,52
Blomster og kranse		257,45
Underskud på bladet „Pigtraad“		5.338,17
Ialt kr.		42,320,82

INDTÆGTER

Indgået kontingent fra medlemmer	16.221,00
Indgået ved salg af mærkater	1.157,50
Lasse Brix Jørgensens minde	535,00
Bidrag i anledning af tandlæge Haastrups sølvbryllup	90,00
Gaver	615,00
Renter af obligationer m. v.	1.571,62
Forbrug af fondens formue	22,130,70
Ialt kr.	42,320,82

AKTIVER

Kassebeholdning	2.971,07
Bankbeholdning, Ordrup Bank	1.167,58
— Privatbanken	8.240,90
Girobeholdning	1.921,88
Annoncetilgodehavende	350,00
Lån til kammerater	1,00
Obligationsbeholdning:	
20.000 3½ % Østift. Kreditforening 16. s. à 85	17.000,00
16.000 2¾ % 10-årig statsobligation 96½	15.440,00
12.000 2¼ % 5-årig statsobligation 99	11.880,00
Inventar	125,00
Ialt kr.	59.097,43

PASSIVER

Kreditorer (julepakker)	1.718,18
Formuekonto:	
Stldo 1/1 1949	78.899,95
Kursgevinst på obligationsbehold.	610,00
	79.509,95
Forbrug af fondens formue	22.130,70
Ialt kr.	59.097,43

Ovenstående regnskab er i overensstemmelse med fondens bøger og bilag, som jeg har revideret.

De opførte beholdningers tilstedeværelse er konstateret.

København, den 9. marts 1950.

O. V. Andersen,
statsaut. revisor.

Til punktet under aktiver: Lån til kammerater kan bemærkes, at der er udlånt ialt 8000 kr., men da det er svært at vide, hvilke beløb, der vil gå ind, er der kun opført et ganske lille beløb under dette punkt

Glimt fra den politiløse tid i Århus

Vagtværnet samarbejdede med modstandsbevægelsen.

Af E. Thomsen, tidl. souschef for Århus kommunale vagtværn.

Under besættelsen, da tyskerne hærgede overalt i landet, blev man i de sidste besættelsesår klar over, at samtlige tyske organisationer lige fra værnemagten til Gestapo nærrede en ikke ugrundet frygt for den danske modstandsbevægelse, som jo foruden det danske politi var den eneste bevæbnede organisation i landet. Men da modstandsbevægelsen jo ifølge sagens natur arbejdede i det skjulte, lykkedes det kun undtagelsesvis at ramme mindre eller større grupper, som trevledes op.

Da tyskerne fik opfattelsen af, at det danske bevæbnede politi i en kritisk situation kunne rumme en vis fare for

tyske interesser, udførtes den 19. september 1944 en af de mest gemene handlinger, da hele vort legale politi blev sat ud af funktion, og flere hundrede danske politimænd førtes til rædselslejrene i Tyskland.

Der var nu frit spil for de forbrydere, som benyttede sig af den politiløse tilstand, og forholdene udviklede sig hurtigt i retning af det katastrofale. Med stor tilfredshed modtog befolkningen derfor i oktober måned bekendtgørelsen om, at der i alle byer skulle oprettes kommunale vagtværn.

Det var ganske vist ikke politiudannede folk, men man håbede dog på at kunne ansætte folk med praktisk håndlag for derved at klare de værste situationer.

Selve den opgave at udtage de rigtige folk var vanskelig. Men den løstes på en fremragende måde i Århus af daværende, nu afdøde borgmester E. Stecher Christensen med assistance af slagtehusinspektør Alexander Jensen, der var tidligere politimand.

Man skulle jo helst overfor tyskerne opretholde et skær af „velvillig neutralitet“, men befolkningens tillid var dog vagtværnets egentlige styrke. I lang tid lykkedes det overfor Gestapo at opretholde troen på, at vagtværnet var yderst neutralt, men sandheden var den, at som helhed var det århusianske vagtværn en regulær modstandsgruppe med intim kontakt til den samlede modstandsbevægelse.

I en by af Århus's størrelse måtte der selvsagt være brug for et ret stort mandskab, og man begyndte da også med 125, som senere blev udvidet til 165 mand, der alle gik til opgaven

vidende om, at det kunne blive med livet som indsats, og selv om det store flertal klarede sig gennem den vanskelige tid, blev der dog dræbt 3 mand, og flere såredes alvorligt.

I nærværende artikel vil det være ugørligt at berette om alle de situationer, hvor vagtværn og modstandsbevægelse arbejdede sammen, men følgende eksempler er typiske for de mange situationer, som man blev udsat for i det daglige arbejde, og hvor hurtig handling var nødvendig.

Den 12. december 1944 kl. 12,34 alarmeredes byvagten til Dynkarken, hvor der ud for nr. 6 var skudt en mand. Vagtværnets udrykning foretog afhøringer på stedet, men folk var ikke villige til at udtale sig, dog blev man hurtigt klar over, at det drejede sig om en stikkerlikvidering.

På kommunehospitalet, hvortil den skudte mand var indbragt, oplyste vagthavende læge, at manden ikke var død, men alvorlig såret i halsen. Han kunne sikkert ikke leve mange timer. Manden blev afhørt. Han hed Ole Dyhr, og var efter sine egne udtalelser det mest uskyldige menneske i verden. Han kunne ikke forstå, hvorfor han var blevet skudt, da han absolut aldrig havde haft noget med tyskerne at gøre, og ikke interesserede sig for politik. Man var imidlertid klar over, at manden ikke var skudt ned uden grund, og det viste sig også, at han var håndlanger hos tyskerne, som afhentede ham og overførte ham til det tyske feltlazaret.

Vagtværnet tog tilbage til stationen for at skrive rapport, men her blev udrykningens leder tiltalt af en mand, som udbad sig en samtale i enrum. Han forklarede, at han havde været med til at likvidere Dyhr, idet han havde optrådt som dækningsmand, og at hans kammerat, som havde affyret skudene, var blevet såret af tyskerne, idet en tilfældig afdeling tyske soldater netop var kommet forbi og havde fyret løs efter modstandsmanden, der forsvandt på cykle mod Sønder allé.

Her blev han beskudt af tyske vagtposter fra viadukten ved belysningsvæsenet, han ramtes i benet, og cyklen punkterede. Han flygtede derefter til fods gennem Sønder allé, hvor han blev beskudt af den tyske vagt ved hotel Regina. Modstandsmanden fyre-

de sin pistol af mod vagten, som dræbtes, hvorefter han søgte tilflugt i en gård i Amaliegade, hvorfra han gennem baggårde kom over i en forretning i Søndergade.

Tyskerne havde i mellemtiden tilkaldt forstærkninger og afspærret gaden. Alle trafikanter blev visiteret og undersøgt af bevæbnede patruljer, og modstandsbevægelsen ønskede nu, at vagtværnet skulle forsøge at bjerpe den sårede modstandsmand ud fra det spærrede område, da det var vigtigt, at han hurtigt kom under lægebehandling.

Vagtlederen erklærede sig villig, og i en af vagtværnets biler kørte han sammen med dækningsmanden ad omveje til Søndergade, hvor vognen mærkelig nok ikke blev standset af de tyske vagter. Den sårede modstandsmand strammede sig så meget op, at han selv kunne gå ud i bilen, hvor han sank sammen på forsædet. Man kørte nu direkte gennem de tyske vagtposter, som lod sig dupere, da vagtlederen brølede: „Die Stadtwache“, og 10 minutter efter var modstandsmanden under kyndig lægebehandling. Han blev hurtigt rask, og fik intet mén af sit uheld.

Fra den danske arrestforvarer modtog vagtværnet en morgen meddelelse om, at den danske kaptajn A. S. Rasmussen, der gennem ca. 8 dage havde siddet som arrestant i arrestens tyske afdeling, var afgået ved døden. Man var klar over, at kaptajnens lig sik-

kert ville blive nedgravet i et jordhul på Skejby mark, hvor henrettede sabotører og lignende formodedes begravet, og man besluttede derfor at forsøge at få kaptajnens lig udleveret.

En af vagtlederne henvendte sig til amtslæge Øllgaard, som man havde fuld tillid til. Amtslægen erklærede sig villig til at foretage legalt ligsyn med vagtlederen som assistent. Man ringede på til den tyske arrest og gik frejdigt ind forbi den dobbelte vagt, som fuldstændig lod sig overrumple.

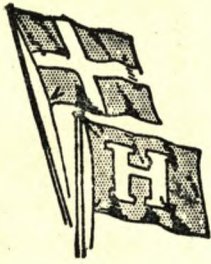
Den tyske arrestforvarer fik at vide, at man kom „efter ordre“, uden at det dog meddeltes ham, hvem ordren kom fra, og han lod danskerne bese liget, og da man forlangte dette udleveret, gav han efter nogen betænkning efter. Hurtigt alarmerede man en ambulance, og inden arrestforvareren fortrød sin beslutning eller modtog anden ordre fra Gestapo, var kaptajnens lig bragt til det danske kapel, hvorfra en smuk og stilfuld begravelse fandt sted.

Amtslægen og vagtlederen blev fulgt ud af arresten af den tyske arrestforvarer, som ikke havde nogen mistanke om, at modstandsbevægelsen stog bag ved aktionen.

Af de ca. 6.500 rapporter, som blev optaget af vagtværnet i Århus, var der i mange tilfælde indblandet tyskere, såvel civile som uniformerede, men ved smidighed og ikke mindst en stor portion held, lykkedes det som regel at holde tyskerne i troen om, at deres

Århus vagtværn til parade

AKTIESELSKABET
DAMPSKIBSSELSKABET
HEIMDAL

Hak Jørgensens Bogtrykkeri

Sturlasgade 14 - København S
Telefon Su. 1871

Betrag Deres Fremtid

gennem
Spareuret

Opsparing
Livsforsikring

DANSK SPARE-SELSKAB
NØRREVOLD 3, KBHVN., K. C. 9380

interesser også var i gode hænder hos det århusianske vagtværn. I dagene umiddelbart før kapitulationen følte man dog, at Gestapo var ved at være af en anden mening, og havde kapitulationen ikke sat punktum for Gestapos virke her i landet, er der ingen tvivl om, at vagtværnet let kunne være kommet til at dele skæbne med politiet. Man slap forholdsvis heldigt ud af situationen og kunne forelægge modstandsbevægelsen og politiet et vægtigt materiale mod adskillige af de tyske

håndlangere, som havde huseret i den politiløse tid, og som nu indsamledes i interneringslejrene for at få deres sager pådømt ved de danske særretter.

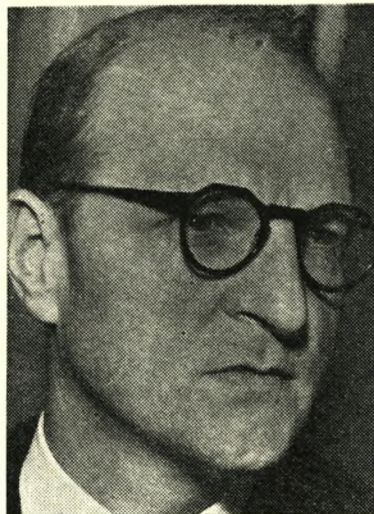
At mange af disse retsafgørelser har undret hele den danske befolkning, er en helt anden sag.

Alt i alt kan man vist sige, at det århusianske vagtværn i besættelsestidens mest alvorlige periode har indskrevet sit navn i Århus' bys historie på en måde, som sent vil blive glemt.

E. Thomasen.

Kirkens festdag - folkets sørgedag

Af seminarieforsøger Paul Holt, Århus.

Paul Holt

Allerede før jul 1939 havde jeg fra god, militær kilde hørt rygter om, at tyskerne arbejdede med planer om en besættelse af Danmark, men da det trak ud, begyndte man at blive beroliget, skriver Paul Holt i Berlingske Tidende, og han fortsætter: Og det var først dagen inden den 9. april, at jeg igen hørte rygter, som kunne forurolige en; men der var ikke noget bestemt at henholde sig til, man forstod ikke tegnene, der tydeligt viste sig i de tyske dispositioner i vore farvande; inden for hæren var man dog urolig, og et og andet nåede også ud til den civile befolkning.

Alligevel ville jeg ikke tro mine egne øjne, da jeg tidligt om morgenen den 9. april vågnede ved en telefonopringning fra en ung ven, som meddelte, at

der i dette øjeblik fløj tyske maskiner over byen. Jeg så ud ad vinduet og troede, at det var danske maskiner, der var i luften — men misforståelsen var rede jo ikke længe!

Således kom 9. april 1940 bag på vort folk.

Allerede d. 10. april var vi en lille flok civile og militære, som samledes i et hjem på Frederiksberg, hvor vi drøftede spørgsmålet om aktiv bekæmpelse af tyskerherredømmet — og karakteristisk for den senere modstandskamps udtryksform var der en af deltagerne, der lige inden vi skiltes sagde: „Så har vi altså været samlet til et foredrag om Grundtvig“.

Vort folk blev den 9. april tvunget til at improvisere, både politisk og folkeligt, men det skete på forskellig måde, der var ikke rigtig harmoni imellem melodierne. Det mærkes den dag i dag.

Man tænke f. eks. på den skærende disharmoni, der nu lyder højt i forbindelse med den retssag, der er indledet imod Kate Fleron!

Hvilken beskæmmende følelse på det officielle Danmarks vegne føler man ikke, når man nu bagefter hører noget om, at danske politifolk har fået præmier for vellykket jagt på danske modstandsfolk! Er det virkelig sandt, at de pågældende har modtaget den slags dusører?

Efterhånden, som besættelsen skred frem, blev den folkelige melodi den stærkeste og slog igennem d. 29. august 1943. — Men nu syntes det altså, som om tiåret for besættelsens begyndelse

skal fejres med en ganske særegen koncert, hvori disharmonierne på ny skal spilles for fuld kraft.

De, der som voksne oplevede besættelsestiden, vil vist bære mærker deraf hele deres liv, hvis de da virkelig levede med i deres folks skæbne; men for de helt unge er denne tid allerede historie, de kender den kun gennem andres beretninger, de har ikke på deres krop selv følt det, de har ikke stået i det store valg for og imod frihed, de er tilbøjelige til at opfatte det, vi dengang kæmpede for med livet som indsats, som en diskussionsgenstand. Men når det er sådan, hænger det så ikke sammen med, at de, der var aktivt med, har svigtet? De har sat en cirkel om besættelsestiden og drevet den ud af deres virkelige liv, idet de ser på den som noget isoleret, der ikke skal have igangsættende betydning for dem i dag, noget, de mindes, men ikke grundlag for ny handling.

Hos nogle er det udartet til gold kritik rettet imod andre, mens de ikke selv giver noget eksempel på vilje til fornyelse; de er mere angst far de fredssommeligere hjemlige magtgrupper, end de var for de tyske bajonetter, eller de er ulyden bitre og selvoptagne, skeptikere uden ildhu —.

Det var en mærkelig iagttagelse, man kunne gøre nede i de tyske koncentrationslejre, hvor uforandret man var — og hvor uforandret man vendte tilbage. Man mærkede ikke meget til dybtgående personlige revisioner eller til nye saglige overvejelser vedrørende vort folks fremtid. Derfor fandt man sine pladser i de gamle båse; vanskelighederne ved at vende tilbage bestod i personlige tilpasningsbesværigheder. Der blev ikke tilført vort folk ny inspiration fra dem, der havde været ude for de haardeste og mærkeligste oplevelser.

Når det forholdt sig således med dem, der havde været forrest blandt de aktive, kan man så undre sig over, at det danske folk som helhed ikke kom fornyet og styrket ud af den store prøvelsestid?

Man kan ikke lade være med at spørge sig selv om en forklaring på dette forhold.

Mon det ikke ligger i, at påsken udeblev?

Ja, i en vis forstand oplevede man jo en „påskedag“, befrielsen fra fange-

lejrene og landets befrielse fra tyrannæddet. Men hvor blev det nye liv af?

Det er et mærkeligt og betydningsfuldt træk i beretningerne om Jesu opstandelse fra de døde, at det var til vantro, han kom. Hans disciple havde opgivet ham, de elskede mindet om ham, men de ventede ham ikke igen; og så var han der pludseligt, alligevel, og deres vantro smeltede bort under påskesolens varme og lys, og de blev andre mennesker. Troen forvandlede dem, og deres egne nederlag blev senere hen spirer til nyt liv, de troendes nederlag blev sejrsminder om den opstandne og levende herres vandring ned gennem slægterne og ud over jorden. —

Vort folk oplevede efter fem års trængsel frihedens gyldne sol bryde gennem den kulsorte sky, og mange enkelte oplevede en frydefuld dag, hvis lige de vel næppe skal opleve atter her på jord — men folket blev ved at være det samme, vantroen lukkede fremdeles sine øjne over for den åbne grav.

Der er en stor hemmelighed i livet: at troen, men ikke oplevelser er nyskabende.

Modtages oplevelserne i tro, bryder der nyt liv frem, modtages oplevelserne i vantro, bliver livet i graven.

Nu møder så påskedagen og 9. april hinanden, kirkens store jubeldag og folkets historiske sørgedag!

Vi har fælles folkelige minder, og vi har personlige minder, der samtidig møder os på disse dage.

Hvorledes vil dette møde forløbe?

Som et interessant kalenderfænomen, som et påskud til at udveksle minder, altså som et upersonligt faktum?

Eller som en anledning til at være stille et øjeblik og rejse dette spørgsmål til sig selv:

Blev trængselstid og jubelglæde blot noget forbigangent for dig eller begyndelsen til nyt liv — og derfor også til en ny tjeneste i dit folk?

Dæk Dem

DET GJENSIDIGE FORSIKRINGSSKAB
DANMARK

**BREDGADE 25 E
KØBENHAVN K**

Telefon Central 15026

*Alle slags klichéer
i fineste udførelse*

Revision

H. C. STEEN HANSEN
statsaut. revisor

St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Tlf. C. 16.555

VESTJYLLANDS GAMLE BANK

AKTIESELSKABET

VARDE BANK

OPRETTET 1872

Esso Service-Station

v. Arne Zachariassen

Dag- og
Natekspedition

Hellerup

Strandvej 44

Ryvang 1299 - 6828

A/s D-H

København

AAGE REDDERSEN A/S

Skindergade 22 - København K

FRIMÆRKER

Skandinaviens største Lager

ERIKSEN & CHRISTENSEN A/S

Korn og Foderstoffer

ESBJERG

Da befrielsesbudskabet kom til Ramlösa

Og freden kom til Danmark, og vi
blev atter fri.
Fem år er nu forsvundet, fem år af
tyranni.

„I“ tyske voldsmænd hærged' i nord
— i syd — i øst,
I hærged — røved' — plyndred',
I viste jeres lyst.

Vort lille land, det er ej stort,
men dog, det var jer kært.
Dog ej for folkets skyld!
Nej, kun fordi vi havde af smør og
æg og flæsk,
fordi I kunne røve de ting, I savned'
mest.

„I voldsmænd“, tiden er forbi, da I
var herremænd.

I dag er Danmark atter fri, nu svarer
vi igen.

Farvel med jer, vort land er frit.
Gud har bevaret vort.

Vor konge stod han nådig bi, han
værnede Danmarks jord,
og vore mænd, i hundredtal, har stridt
en ulig strid.

De gavned' os, de gavned' dem, der
kæmper for nationers vel.

I dag er Danmark atter fri, nu skal vi
atter råde,

men I, I herrefolk fra syd, skal høste,
som I såede.

Ramlösa Brunn

5. 5. 1945.

ici.

Hvad der skete i Danmark i maj måned 1945

1. 5.: Greve Bernadotte oplyser om sin
hjælpeaktion: 8000 danske og nord-
mænd overført fra Tyskland.

4. 5.: Dansk radio fra London medde-
ler kl. 20,30: Montgomery kundgør, at
de tyske tropper i Holland, Nordvest-
tyskland og Danmark har kapituleret
fra den 5. 5. kl. 8 om morgenen. Vilh.
Buhl danner ny dansk regering. Fri-
hedsrådet udsender sin sidste prokla-
mation.

5. 5.: General Dewing, chefen for den
engelske militærkommission i Danmark,
ankommer med de første tropper, land-
sat fra luften. Danmark anerkendes
som allieret nation.

54 personer dræbes, 255 såres i kam-
pen med hipoer og tyskere.

6. 5.: Den allierede militærkommission
ankommer til Danmark. Den danske
brigade ankommer fra Sverige.

7. 5.: Russisk bombardement af tyske
stillinger på Bornholm.

8. 5.: Russisk luftangreb på Neksø og
Rønne, fordi tyskerne tøvede med at
kapitulere.

9. 5.: Russiske tropper ankommer til
Bornholm. Jublende gensyn med Kong
Chr. X, der åbner den første danske
rigsdag efter befrielsen.

10. 5.: Russerne giver tilsagn om at
ville forlade Bornholm, så snart ty-
skerne er væk. Dagsbefaling fra Eisen-
hower til de danske frihedskæmpere.
Redegørelse fra Frihedsrådet om inter-
neringerne.

11. 5.: Den danske minister Kaufmann,
U.S.A., kommer til København. Tysk
hamstringsdepot til flere millioner fun-
det i Frihavnen. Den danske marine
overtager Holmen.

12. 5.: Feltmarskal Montgomery dra-
ger i eventyrligt strålende triumftog
gennem København og hylder i en tale
den danske modstandsbevægelse. Kon-
gen fejres hjerteligt i Det kgl. Teater.
Fhv. minister Gunnar Larsen anholdt.

13. 5.: Det danske politi træder atter
i funktion.

14. 5.: Indkaldelse af flere årgange danske soldater forberedes. Staten har ydet væsentlige bidrag til finansieringen af modstandsbevægelsens militærgrupper.

15. 5.: 471 ødelagte huse på Bornholm og 4.600 husvilde.

16. 5.: En stor transport af danske k-z.-fanger får en gribende velkomst i Frihavnen af det officielle Danmark.

17. 5.: Danmark afbryder den diplomatiske forbindelse med Japan og Nanking. Døssing anerkendes af Moskva.

18. 5.: Tre danske deltagere afrejser til San Francisco-konferencen.

19. 5.: Fire ministre afrejser til Bornholm.

20. 5.: Københavnerne mødes i Fælledparken med Frihedsrådets medlemmer.

21. 5.: De britiske flyvere, der angreb Shellhuset, ankommer til København. Dr. Best er nu allieret fange.

22. 5.: De britiske flyvere nedlægger kranse ved den franske skole.

24. 5.: Massemorderen Brøndum har nu tilstået over 20 mord. „Nordschleswigsche Zeitung“ under censur.

25. 5.: Den nye straffelov, der indfører dødsstraf for forrædere, hipo-folk og stikkere, forelagt i rigsdagen.

26. 5.: Samtlige partier giver tilslutning til straffelovstillægget.

28. 5.: Danskerne i Sverige vender officielt hjem. 330 danske skibe er gået ned. 1500 sømænd er omkommet.

29. 5.: Dødsstraf vedtaget i folketinget.

30. 5.: Prinsesse Helene forlader Danmark efter ordre. Danmark bliver deltagere i San Francisco-konferencen.

31. 5.: Landstinget vedtager den nye straffelov.

Maj 1945:

Skudt af tyskerne efter forudgående tysk dom:

2. 5.: Bager Lars Bager Svane, født 26. 4. 19, København.

Assurandør Karl Erik Abel, f. 18. 9. 10 i Løgstør.

4. 5.: Jørgen Ejvind Schacht, f. 8. 3. 24, København.

22. 5.: Bankbogholder Carl Jørgen Larsen, f. 6. 7. 99 i Århus, skudt i København.

Kontormedhjælper Arne Lützen-Hansen, f. på Frederiksberg 27. 7. 19, skudt i København.

Kunsthandler Georg Brochhoff Quistgaard, f. i Kbh. 19. 2. 15, skudt sammesteds.

26. 5.: Bankkasserer Orla Andersen, f. 7. 10. 15 i Hornsyld, skudt i Kbh.

Cykelsmed Benny Randau Nielsen („Mikkelsen“), f. i Århus 23. 8. 25, skudt.

Efterlysning af jødisk kammerat

En kvindelig jødisk kammerat ved navn Liselotte Schlachcis, født 23. 3. 1910 i Pinne i den forhenværende tyske provins Posen, har opholdt sig i Danmark som politisk flygtning og blev dengang kaldt „Ruth“. Lille og spinkel, sort hår og briller. Den 3. august 1941 blev hun sammen med 43 andre tyske emigranter af det danske statspoliti udleveret til tyskerne i Warnemünde. Den 26. 6. 1942 blev hun i Hamburg dømt til 6 års tugthus. Dette fremgår af hendes brev til moderen, som stadig bor her i København. Dette brev er skrevet den 27. 6. 42 fra undersøgelsesfængslet i Hamburg. Derefter fik moderen kun et brev fra hende, som var dateret den 18. 7. 42 og som hun skrev fra anstalten i Lübeck-Lauerhof. Brevet var skrevet på et ark, som ikke bar anstaltens påtryk eller stempel, og i dette brev meddelte hun, at hun ikke må skrive i et halvt år og heller ikke måtte modtage breve i denne tid. Siden da mangler ethvert spor.

Der gik rygter om, at hun også har været i Neumünster. Sandsynligvis er hun kommet til Ravensbrück, Auschwitz, Lublin — mindre sandsynlig til Theresienstadt. Da hun kom fra København og talte næsten flydende dansk, kan hun måske huskes.

Evt. oplysning bedes sendt til fru Bukrinsky, Ny Kongensgade 8, K.

190 lig fundet i kz-skibet

Skeletdele af 190 lig af fanger fra kz-lejre er hidtil blevet fremdraget fra det tyske „dødsskib“ „Thielbeck“, der i fem år har ligget på bunden af Neustadt-bugten. Skibet blev i krigens sidste dage sænket under et luftangreb med flere tusind koncentrationslejr-fanger ombord. Det var udrustet som et troppetransportskib, og måtte fra luften bedømmes som militærskib. Vraget blev hævet for en måned siden. En stor mængde lig er drevet iland tidligere.

FYENS STIFTS
SPAREKASSE
✧ ODENSE ✧

OPRETTET

1832

ODENSE

Efter dommene i Øst-sagen

„Disse skud har utvivlsomt ikke været nødvendige“

Udtalelse af overretssagfører H. Hindenburg

I domspræmisserne i sagen „Øst“ udtales ifølge Berlingske Tidende, at retten må anse det for konstateret, at det første skud er faldet fra Rottbølls pistol, og at politiet derefter har befundet sig i en situation, der med føje har berettiget det til at gøre brug af deres skydevåben.

Så langt kan vist alle give dommen fuld tilslutning, men når dertil føjes, at politiet ikke er gået videre, end situationen krævede, så tror jeg ikke, at nok så mange domme kan overbevise sundt tænkende mennesker om rigtigheden deraf.

Man er enig om, at politiet (hvad enten der forelå vådeskud eller ikke) har brugt deres skydevåben i berettiget nødværge, men grænsen for nødværge ligger ved, at formålet med det er opnået, nemlig ved at den overfaldende er afvæbnet eller uskadeliggjort, og når skyderiet fortsættes, til man har overbevist sig om, at den overfaldende person er død, er man kommet for langt ud, og det skulle nødig ved dom konstateres, at nødværgeretten gik så langt.

At betjentene i ophidselsen har tabt hovedet (hvad de dog selv erklærer, at de ikke har), kan være forståeligt og måske endog tilgiveligt, men efter hvad der blev oplyst under sagen, var Rottbølls lig foruden otte læsioner, deraf en brækket arm, gennemhullet af så mange skud, vistnok 12, at det er ganske umuligt, at han ikke er faldet ved det første eller andet skud, og en fortsættelse af skyderiet, efter at offeret er faldet, kan ikke være andet end en overskridelse af nødværgerettens grænser, idet man må huske på, at automatiske pistoler ikke er maskinpistoler, men har en langt ringere skudhastighed, formentlig ca. et skud pr. sekund, og husk at et sekund i en situation som den foreliggende er lang.

Det er umuligt andet, end at de fleste skud er afgivet på den alt faldne Rottbøll, og sandsynligvis endog de skud, der har afsat krudtslam på liget, ved at pistolen er sat omtrent lige på det (bl. a. et skud i tindingen), og disse skud har utvivlsomt ikke været nødvendige.

Jeg tror ikke, at justitsministeren ved at genoptage sagen gennem den nu afsluttede injuriersag har opnået sit formål, at skaffe ro om denne sag. Tværtimod. De danske borgere er ikke helt dumme, og de har i hvert fald lov til at tænke, hvad de vil, om denne sag, og de gør det ganske utvivlsomt også.

Politiken 11. 4.

H. Hindenburg.

Danske Gestapofanger vil deltage i kommissionsrejse til nutidens k-z-lejre

Foreningen Gestapofangen tog på generalforsamlingen fredag den 31. 3. 50 stilling til de franske kz-fangers initiativ til opklaring af de forhold, under hvilke politiske fanger i nutiden lever. Det skete ved en drøftelse, der endte med vedtagelse af følgende resolution:

Gestapofangernes generalforsamling er gjort bekendt med det initiativ, der fra fransk side er udfoldet for at skaffe sig klarhed over, i hvilke lande mennesker indespærres vilkårligt og behandles imod humanitetens love. Vi ønsker dette initiativ fremmet, idet vi giver det vor tilslutning.

Skaffes der besøgsmuligheder for en kommission i de pågældende lejre, ønsker vor forening at være repræsenteret.

Måtte det vise sig, at ernæringstilstanden er ringe, går vi ind for, at der ydes ernæringsmæssig hjælp gennem tilsendelse af pakker.

Måtte der findes lejre, hvor den lægelige behandling af syge fanger hæmmes af mangel på medicinalvarer, går vi ind for, at sådanne tilsendes.

Viser undersøgelsen, at der findes lejre, hvor det er forbudt at skrive og modtage breve, ønsker vi at støtte et arbejde for, at der gives fangerne mulighed for at kunne modtage og skrive breve til deres slægtninge.

Resolutionen blev eenstemmig vedtaget. Den er en videreførelse af de tanker, der fremsattes i „Landsforeningens“ sidste levetid.

Der blev her nedsat et udvalg, der skulle undersøge, i hvilke lande mennesker indespærres vilkårligt og behandles imod humanitetens love.

Dette udvalg nåede imidlertid aldrig at holde møde.

Ved den omtalte generalforsamling i „Gestapofangerne“ var der forøvrigt besøg fra Odense af politibetjent Ellegård og fra Århus af overassistent Thomassen. Begge bragte hilsener fra deres hjembyer.

Stud. polyt. Anders Thomsen redegjorde i forbindelse med generalforsamlingen for problemerne for besættelsestidens fanger i Frankrig.

„Besættelsestidens Kammerater“ i Haderslev meddeler:

Holland.

Vi har inviteret 38 hollandske kammerater herop til besøg, dette vil ske i dagene fra den 11. til 18. juni.

Hollænderne har udtrykt ønske om at måtte se København. Er der mulighed for at skaffe privatindkvartering i København i natterne henholdsvis 12.—13. 6. og 13.—14. 6.? Interesserede bedes tale med K. H.s kontor, Central 10085.

9. april.

Bestyrelsen for den herværende forening „Besættelsestidens Kammerater“ (foreningen en sammenslutning af tidl. pol. fanger og af aktive medlemmer af modstandsbevægelsen. Formand overlæge Harry Hansen) nedlagde om formiddagen en signeret krans ved mindesmærket for de faldne soldater fra 9. 4. 1940 ved Hertug Hans kirken i Haderslev. Ligeledes blev der nedlagt en blomsterhilsen på graven, hvor een af

Spare- og Laanekassen

for Kertemind og Omegn

de grænsegendarmer, der faldt den 9. 4. ligger begravet.

5. maj.

Foreningen agter at lave følgende:

Rejsning af et grankors (3 m højt) ved mindestenen for vore faldne kammerater. Mindestenen er beliggende i Damparken. Ligeledes vil der fra 8 morgen til 20 aften stå æresvagt ved stenen.

Grænsekommandoet.

Tidligere modstandsfolk, der efter befrielsen deltog i grænsebevogtningen, samles den 5. 5. om aftenen på Sverdrup Færgegård (ved Haderslev fjord) for her at holde mindeappell og bag efter opleve nogle fornøjelige timer sammen.

Generalforsamling i Buchenwald-klubben

Fredag d. 31. marts 1950 holdt politiets „Buchenwaldklub“ for København ordinær generalforsamling på politigården.

Af formandens beretning fremgik det, at året var forløbet på normal vis med kransenedlægning på de faldne politimænds grave d. 19. september og selskabelige sammenkomster til rodfærestelse af kammeratskabet mellem de gamle „Häftlinge“.

Da formanden, kriminalbetjent Krause, på grund af sin tjeneste ikke så sig i stand til på fyldestgørende måde at virke som formand, blev næstformanden, overpolitibetjent Julsgaard Larsen, valgt, og Krause påtog sig opgaven som næstformand. Julsgaard Larsens første formandshandling var at takke Krause for hans udmærkede initiativ og indsats for klubben i hans formandstid.

I øvrigt genvalgte bestyrelsen, idet kassereren, politiasistent Soltoft, sekretæren, politibetjent Hans Andersen, og bestyrelsesmedlem, kriminalassistent Wass-Møller, intet havde mod at fortsætte.

Generalforsamlingen vedtog fremtidig at åbne adgang for medlemmers pårørende ved de festlige lejligheder. Aftenen forløb ellers i hyggelig diskussion om klubbens mere interne forhold.

En episode i Neuengamme:

Da Bernadotte var på besøg i barakkerne

De allierede tropper rykkede stadig nærmere og nærmere, „det gik bedre og bedre dag for dag“. Ingen var mere i tvivl om, hvorledes krigens endelige udfald ville blive. Det, der imidlertid interesserede os mest, var selvfølgelig, hvordan vor endelige skæbne ville blive, og herom var meningerne meget delte. Nogle mente et, andre noget helt andet, ja, der var ikke den mulighed, der ikke blev fremsat, langt fra alle lige lystelige. Dog dristede næppe nogen sig til at håbe og tro på den løsning, der blev den endelige. Vel var forbindelsen med svenskerne ikke afbrudt, men håbet om en Sverigstur for os alle var sikkert for de fleste skubbet langt, langt ud i det fjerne, og mange blev modløse.

Og så åbnedes dog en skønne dag porten for en svensk personbil, og ud steg grev Bernadotte, ledsaget af svenske læger og sygeplejersker. Lidt efter kom greven på besøg i selve barakkerne. Hvad der hidtil havde været absolut „lukket land“ for enhver udenforstående stod nu åbent for greven, hvis ønsker både blev fremsat og opfyldt. Fra seng til seng gik turen, spørgsmål blev stillet og svar blev givet uden hensyntagen til det slæng af overbødler, der ydmygt luskede i grevens kølvand. Under besøget kom det til følgende lille muntre episode:

Greven nærmede sig en stærkt oplyst kakkelovn. Det var den eneste, hvor ca. 720 mand kunne varme et eller andet på. En interesseret mand var i færd med at røre i et eller andet. Greven betragtede pandens mærkelige indhold, og manden, der stod med ryggen til og ingen anelse havde om det fornemme besøg, troede vel, at det var en af kammeraterne, der ønskede at benytte kakkelovnen efter ham, passede sin koge-kunst. Pludselig siger greven: „Der laves nok mad.“ Svaret lød kort og godt: „Det er man nødsaget til, hvis man ikke vil krepere.“ Greven: „I morgen får De svenske pakker.“ Dette med svenske pakker, det var noget ganske enestående, de indeholdt nemlig chokolade, bolcher og andre lækkerier. Det var derfor ikke så un-

derligt, at kokekunstens mester „ikke kunne andet, han „måtte vende sig om“ for at overbevise sig om, for at se, hvem der dristede sig til at fremsætte en så eventyrlig påstand. Han stod da ansigt til ansigt med greven. Tableau!!

A. Malling-Jacobsen.

Dachau-Kammerater!

Dachau-Klubben afholder

Forårsfest med Faneindvielse

Søndag den 21. Maj kl. 19,30

i „Karnappen“

(Kvindernes bygning)

Niels Hemmingsensgade 8-10, Kbhvn. K.

Alle kammerater med familie, venner og bekendte er, uanset Medlemsskab, hjertelig velkomne og vi håber, at I alle vil møde frem til denne fest; udenbys Kammerater, der måtte ønske at deltage, bedes, i god tid, meddele Formanden Holger Jensen, Tranevej 1¹, Kbhvn. NV. Telf. Taga 8623, såfremt Indkvartering ønskes.

— og så er der **bal bagefter.**

På gensyn!

Bestyrelsen

Rejs med

Arkitekt

H. KORNBECK'S

Selskabsrejser

PARIS

10 dages ungdomsrejse. Afrejse hver mandag fra

5/6—21/8..... **Kr. 385.-**

10 dages populær jernbanerejse. Afrejse hver mandag

5/6—21/8..... **Kr. 485.-**

13 dages luksusrejser m. Continentbus.

2 Chauffører, Stewardess, Afrejse 13/5

3/6 - 17/6 - 1/7 - 15/7 -

29/7 - 12/8 - 26/8 **Kr. 830.-**

Forlang brochure.

H. C. Ørstedesvej 34. C. 10.085

Kontortid 9—16, også lørdag.

Aftenekspedition hver fredag kl. 20

A. & H. MEYER

Farveri
C. 3689

NYE BØGER

En dagbog fra Møllergatan 19

Petter Moens dagbog. Branners forlag. 168 sider.

I litteraturen om tyske fangelejre indtager de bøger, der er skrevet under selve fangetilværelsen en særstilling. Af større ting har den norske arkitekt Odd Nansens store tre binds dagbog fra Grini og Sachsenhausen hidtil været næsten enerådende.

Nu foreligger Petter Moens dagbog.

Den er ikke folkelig læsning. Mange vil irriteres over den tilsyneladende ensformighed, der især behersker halvdelen fra Petter Moens eniltværelse. Der bliver lidt mere afveksling, da P. M. kommer i celle med et stigende antal medfanger.

Men for et psykologisk studium er bogens første halvdel af absolut største interesse. P. M. havde kun sig selv, cellen og forhørene — ja — og så minderne fra et barndomshjem, hvor en far og mor havde givet ham respekt for og til en vis grad ærbødighed for de religiøse værdier. Petter Moen er imidlertid ikke selv kristen, men han søger og søger efter et religiøst ståsted. Hele tiden kredser hans tanker om hans forhold til Gud. Han beder og beder, men uden at finde.

I denne eneboertilværelse nages han af forsømmelser overfor sin kone, som han synes, at han har glemt at være god ved. Han lover mange gange, at

han vil indhente det forsømte, hvis han engang atter kommer ud i friheden. Forhørene er hans stadige pine. Både legemligt og sjæleligt.

På Victoria-terrassen bliver han genbanket, ikke een, men mange gange, og han foragter sig selv, fordi han ikke er stærk nok til at holde tæt. Som en af hovedmændene indenfor den illegale norske presse, sad han inde med ret betydelig viden og et stort personalkundskab, og han oplevede gang på gang, hvor svært det er i forhørene bare at benægte og benægte, sådan som han jo ligesom så mange andre havde besluttet at ville gøre det, for han blev taget.

Petter Moen fandt nu i cellen en vis udløsning for sine sjælekvaler ved at skrive dagbog, men da den strenge tyske bevogtning hindrede ham i at have pen og blæk og blyant, organiserede han toilet-papir, som han genemprikkede. Bundt for bundt pakede han dagbogsbladene ind, nummererede dem omhyggeligt og lod dem glide ned igennem en kanal under cellens gulv. Petter Moen omkom på transport til Tyskland, men han havde betroet en kammerat sin dagbogshemmelighed, og da man efter befrielsen søgte, fandt man også dagbogen, der nu foreligger i norsk og i dansk udgave.

Bogen er et dybt menneskeligt dokument. Den taler gribende om et men-

neske i sjælenød og om rank, norsk vilje, der ikke lod sig kue af herrefolket.

Servus.

Hvem opfandt V-tegnet?

I det snurrige lille blad „Spectator“ finder man i sidste numer følgende:

Churchills berømte V-tegn var ikke hans egen opfindelse, men skyldes Victor de Laveleye, et medlem af det belgiske eksil-parlament i London. Han havde hørt, at belgiske børn skrev bogstaverne RAF (Royal Air Force) på murene med kridt, og ønskede at finde på noget, der kunne skrives hurtigere og med mindre risiko.

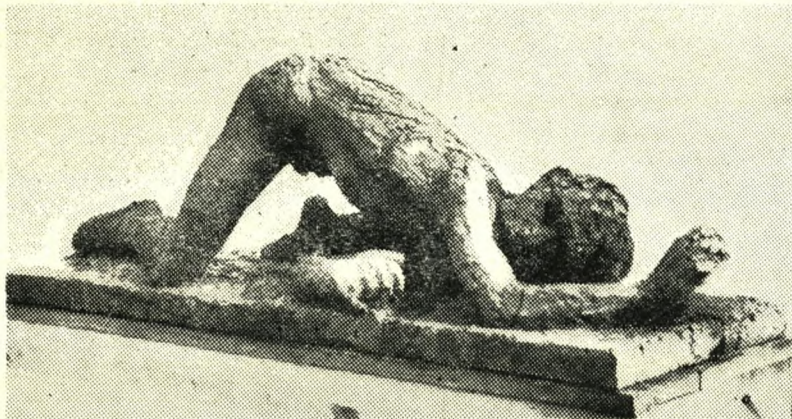
Han valgte bogstavet V og foreslog i en radiotale til det belgiske folk at bruge det som symbol for den passive modstand. Det skulle som bekendt stå for victory, victoire, men også for Vriehed og Vrijheid (flamsk og hollandsk). Ideen blev taget op af BBC. Man opdagede, at morsesystemet kunne bruges, de tre prikker og en streg gik ind som lydsignal i udsendelserne, og man henviste til Beethovens c-moll-symfoni (skæbnesympfonien) osv. Hvad der er mindre kendt her i landet er, at bibel-læsere opfordredes til at slå op på Daniels bog V. 5, hvor der er tale om den berømte indskrift: Mene, mene tekel ufarsin.

Bernadotte-mærkaterne.

Det vil være naturligt for en gammel kz-fange at vise sin glæde på 5-års dagen for Danmarks befrielse ved at give en gave.

Benyt vedlagte kort til bestilling af et antal Bernadotte-mærkater.

De råske må hjælpe de syge!

Modellen til Knud Nellemoses friheds-monument, som opstilles i parken, der indrettes nord for kollegiet.

MEDELM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER